

การศึกษาการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในเขตอำเภอ
หนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

**A Study of Sangha's Activity Management for Dhamma
Propagation of Nongwusaw District, Udonthani Province**

พระประเทือง ปุณฺณธโร (ผลบุญ),

โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ และพระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**Phra Phratueng Punyatharo (Phonboon),
Sowit Bamrungphak and Phramaha Daosayam Vajirapanño**

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: msamrong84@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และ 3) ศึกษาผลและแนวทางส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเป็นการศึกษาวิจัยเชิงภาคสนาม จำนวน 35 รูป/คน แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการเชิงวิเคราะห์

สภาพปัจจุบันพระสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเผยแผ่พุทธธรรมตามรอยพระดำริของพระบรมศาสดาทำหน้าที่สอนธรรมนำปฏิบัติด้วยการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมเป็นประจำทุกวันพระอุโบสถศีลเป็นผู้บรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงและตามสถาบันการศึกษาหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนปฏิบัติกิจของสงฆ์ ด้วยการทำวัตรสวดมนต์เข้าเย็น

วันที่รับบทความ: 12 มีนาคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ 27 เมษายน 2563; วันที่รับบทความ: 28 เมษายน 2563

Received: March 12, 2020; Revised: April 27, 2020; Accepted: April 28, 2020

เป็นประจำทุกวันลงอุโบสถสังฆกรรมไม่เคยขาดหากไม่มีกิจธุระจำเป็น นอกจากนั้นยังต้องเป็นนักเผยแผ่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการคิดใหม่ทำใหม่

แนวทางส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีวิธีการจัดกิจกรรมสามารถสรุปออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ 1) รูปแบบกิจกรรมในการเผยแผ่ ได้แก่ เผยแผ่ธรรมะโดยท่านนำเสนอทั้งในส่วนของผู้เทศน์และพุทธศาสนิกชน และพญานาคนำเสนอ โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์และนำเสนอในแบบของข้อคิดสะกิดใจเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยการนำเสนอในประเด็นที่ง่ายไม่ซับซ้อนสามารถทำความเข้าใจได้ทั้งผู้ใหญ่ 2) ส่วนผลของแนวทางส่งเสริมกิจกรรมในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มีการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ทั้งในวัดและนอกวัดเน้นการเผยแผ่ธรรมะใน 2 รูปแบบคือ 1) เจริญรุก และ 2) เจริญรับโดยในส่วนของการเจริญรุกรุ่นพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอใช้วิธีการเผยแผ่ธรรมะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างเป็นระบบส่วนในรูปแบบเจริญรับนั้นท่านใช้แนวทางในการเผยแผ่ธรรมะที่ได้เผยแผ่ไปแล้วมีผลย้อนกลับมาได้ผลดีมีกระแสตอบรับจากพุทธศาสนิกชนที่รับสารนั้นแล้วได้ประโยชน์จากสารและสามารถนำสารที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุดแนวทางการใช้เทคโนโลยีเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ มีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการทางพระพุทธศาสนาโดยสามารถนำหลักพระพุทธศาสนามาเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางศาสตร์วิชาการ โดยใช้หลักธรรมสติสัมปชัญญะ นำมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรม; เผยแผ่ธรรมะ; พระสงฆ์

Abstracts

The aims of this research were: 1) to study the concept of dhamma propagation according to Theravada Buddhism; 2) to study the current conditions of Sangha's activity management for dhamma propagation in NongWua So District, Udonthani Province; 3) to study the results and guidelines for promoting Sangha's activity management for dhamma propagation in NongWua So District. This study was carried out by means of a qualitative research methodology through analyzing data obtained from the Tipitaka, Buddhist academic documents, related research and fieldwork research. The 35 key informants were interviewed for data collection The obtained data were presented the descriptive analysis.

The study of the current conditions of the Sangha in NongWua So District, Udonthani Province revealed that the activities of the dhamma propagation according to the teachings of the Buddha is to teach the dhamma by preaching the people to have morality on a daily basis. The monks are radio broadcasting reporters in educational institutions of various government and private agencies. They perform ecclesiastical duties by performing morning and evening chanting on a daily basis. In addition, they are the dhamma propagators with a broad vision.

The guidelines for promoting the dhamma propagation activities of monks in NongWua So District, Udonthani Province are that methods of organizing activities can be summarized into two major issues: 1) the form of activities in the propagation, namely dhamma propagation by presenting the Buddhist proverbs, 'PhayaIsan (Isanteachings)' in connection with the situation and discerning thoughts, comparisons, and figurative presentations that are easy, uncomplicated and understandable. The Sangha in NongWua So District, Udonthani Province organized propagation activities both in temples and outside, emphasizing the propagation in two forms: 1) proactive and 2) passive propagations. As for proactive propagation, monks in NongWua So District use the method of propagating dhamma in systematically managing the Sangha's affairs while for passive propagation, they use the methods of propagating the dhamma that has a good returned results and a positive response from Buddhists who were benefited from the messages by efficiently applying it into everyday life. The way of using technology to spread the dhamma of monks in NongWua So District is to use of quality technology in accordance with the Buddhist principles, which can be linked to the knowledge of academic science by using the principles of Satisampajañña (consciousness).

Keywords: Sangha's; Activity Management; Dhamma Propagation

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์หรือไทยแลนด์ 4.0 ที่เราอาศัยอยู่นี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทุกวินาทีแนวคิดในการพัฒนาอะไรต่างๆ ถึงตอนนี้ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเราอยู่ในโลกยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดด้วยเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดแล้วการปฏิบัติในเชิงของการสร้างสรรค์ความเจริญที่เรียกว่าพัฒนางานก็ต้องเปลี่ยนไป ฉะนั้นจึงได้ยืมคำใหม่ๆ ซึ่งขยายจากความคิดเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปเลยเป็นจำนวนมาก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2550 : 13) ในปัจจุบันบุคคลตกอยู่ภายใต้ความกดดันและความเครียดอันเป็นผลมาจากความโลภความ

โทษความหลงความกลัวความรู้สึกลึกซึ้งความพลอดภัยเทคโนโลยีก้าวหน้าในทางวัตถุมากขึ้นเท่าใดความต้องการในด้านการพัฒนาทางจิตก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น (Archan VinaiUssivakul., 1996 : 25) การแสวงหารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมต่อการนำบุคคลเข้าสู่ธรรมะจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องกระทำกัน

รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยยึดหลัก การเผยแผ่ธรรมะ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบำเพ็ญมาตลอด 45 พรรชานั้น นับว่ามีรูปแบบหลากหลายนานาประการที่ยังใช้ได้เสมอเพราะพระพุทธองค์ เป็นผู้ที่มีพระปรีชาความรู้ความสามารถเป็นอย่างยิ่งในการเผยแผ่การที่พระองค์ทรงแสดงธรรมแก่บุคคลทุกระดับชั้นและทรงประสบผลสำเร็จนั้นถือว่า เป็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่น่าสนใจศึกษาเพราะว่าบุคคลที่พระองค์ทรงแสดงธรรมให้ฟังนั้นมีหลายระดับมีหลายชั้นวรรณะพระองค์ไม่ทรงเลือกว่าเป็นกษัตริย์หรือเป็นคนยากจนเป็นคนดีหรือเป็นคนเลว แต่อย่างไรจะสังเกตเห็นได้ว่า แม้แต่จอมโจรเช่นองคุลิมาลพระองค์ก็ทรงแสดงธรรมโปรดจนสำเร็จมรรคผลสื่อนี้ให้เห็นถึงบทบาทในการแสดงธรรมที่ไม่เน้นบุคคลเป็นสำคัญ ทรงเน้นการแสดงธรรมเพื่อมุ่งหวังให้มวลมนุษยบุุคคลได้ค้นพบถึงทางสว่างของชีวิตเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่ารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธองค์นั้นมีหลากหลายระดับ

ในสมัยพุทธกาลหลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณและประทับเสวยวิมุตติสุขในสถานที่ทั้ง 7 แห่ง รวม 7 สัปดาห์ ผ่านพ้นไปแล้วพระองค์เสด็จไปประทับที่ต้นอชปาลนิโครธทรงพิจารณาถึงพระสัทธรรมที่ตรัสรู้ว่าเป็นธรรมชาติอันลึกซึ้งสุขุมจากเหตุผลดังกล่าวคัมภีร์ภิกขุสงฆ์และสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วๆ ไปที่ยังหมกมุ่นยินดีอยู่ในกามคุณจะตรัสรู้ได้ แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงปรารถนาที่จะช่วยเหลือโปรดเวไนยสัตว์พระองค์ได้พิจารณาด้วยพระปัญญาทรงทราบว่าหมู่สัตว์นั้นมี 4 จำพวก ตามลำดับแห่งกิเลสหนาและเบาบางต่างกัน ซึ่งเปรียบเทียบได้กับดอกบัว 4 ประเภท (พระไตรปิฎกภาษาไทย,2539 : 23)

บทบาทการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกของพระพุทธเจ้าถือได้ว่า ประสบผลสำเร็จเมื่อทรงเสด็จไปแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์และพระยสะพร้อมสหาย 54 คน จนได้บรรลุอรหัตตผลนำคนเหล่านี้เข้าร่วมงานการเผยแผ่เชิงรุกสืบหน้าต่อไป (พระไตรปิฎกภาษาไทย,2539 :145) กล่าวคือหลังจากที่พระรัตนตรัยเกิดขึ้นครบ 3 ประการคือพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครั้งที่พระองค์ทรงแสดงอัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นการแสดง

ชี้ให้เห็นว่าวงล้อแห่งธรรมของพระพุทธองค์จะหมุนไปหรือเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่หมู่สัตว์โลก ซึ่งในยุคเริ่มแรกของการประกาศพระศาสนาที่พระองค์จะส่งสาวกไปพระองค์ได้ตรัสแก่พระสาวกทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลายเราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ทั้งที่เป็นของมนุษย์แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมากเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูปจงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้นมีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุดจงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วนสัตว์ทั้งหลายที่มีธุลีในตาน้อยมีอยู่ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรมจักมีผู้รู้ธรรมภิกษุทั้งหลายแม้เราก็จักไปยังตำบลอูรุเวลาเสนาณิคมเพื่อแสดงธรรม” (พระไตรปิฎกภาษาไทย, 2539 : 236)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคสมัยพุทธกาลจวบจนกระทั่งในยุคสมัยปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการรูปแบบการเผยแผ่กระจายพระศาสนาสู่ศาสนิกชนตามลำดับซึ่งเป็นการเผยแผ่ทางวัฒนธรรมอันดีงามของพระพุทธศาสนาในนานาประเทศประเทศที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปแม้จะมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นความแตกต่างกันในแต่ละชนชาติพระพุทธศาสนาได้อนุโลมวิวัฒนาการไปตามรูปแบบวิถีของชนชาตินั้นๆ

ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการศึกษาวิจัยว่าการจัดกิจกรรมเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกนี้ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์และมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพียงใดและเป็นโครงการที่ควรจะได้รับสานต่อให้ขยายวงกว้างออกไปการจัดกิจกรรมเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี มีการร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กิจกรรมสวดมนต์ทำวัตร ฟังธรรมเทศนา ปฏิบัติธรรมเจริญจิตภาวนา ในวันธรรมสวนะ โดยทำบุญใส่บาตรการถือศีลฟังธรรมการปฏิบัติธรรมเป็นบุญกิริยาวัตถุที่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายใส่ใจปฏิบัติเป็นปกติเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมานานและนับเป็นเอกลักษณ์อันงดงามของชนชาวไทยตลอดมาการทำกิจกรรมดังกล่าวเพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้มีโอกาสทำบุญกิริยาวัตถุทั้งสามได้สะดวกขึ้นง่ายขึ้น

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทาง ปัญหาอุปสรรคผลของการจัดกิจกรรมเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกของพระสงฆ์เพื่อพัฒนาชีวิตประชาชนในเขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม รูปแบบ วิธีการแนวทางส่งเสริมมากขึ้น

เพียงใด เพื่อนำไปใช้เป็นโครงการที่จะเป็นประโยชน์ต่อโครงการอื่นๆ ที่มีรูปแบบการเผยแพร่
ธรรมะเชิงรุกคล้ายคลึงกันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ ในเขต
อำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อนำเสนอแนวทางส่งเสริมการจัดกิจกรรมเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์เพื่อ
พัฒนาชีวิตประชาชน ในเขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในเขตอำเภอ
หนองวัวซอจังหวัดอุดรธานีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ
ภาคสนามโดยใช้วิธีการแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวม
ข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎก หนังสือ รายงานการวิจัย เอกสาร
แสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นวิธีการ หลักการในการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของ
พระสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี ดังนี้

1. การศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับ
การจัดการความรู้สู่องค์กรชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของ พระสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัว
ซอจังหวัดอุดรธานี ทั้งหนังสือ ตำรา รายงานการวิจัยและเอกสารอื่นๆ
2. ทำการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีการการแก้ไขปัญหาเสพติด
3. ศึกษาการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัวซอ
จังหวัดอุดรธานี
4. สรุปผลการศึกษาที่ทำให้เห็นการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ใน
เขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี

พื้นที่การวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอ
หนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 35
รูป/คน ได้แก่ 1) พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และ

เจ้าอาวาส จำนวน 10 รูป 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน 3) นักวิชาการพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน 4) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 3 คน 5) ชาวบ้านทั่วไป จำนวน 16 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 35 รูป/คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสำหรับบรรพชิต ส่วนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Ended) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 การจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี ตอนที่ 3 นำเสนอผลและแนวทางส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์เพื่อพัฒนาชีวิตประชาชนในเขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร ทฤษฎีระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวลความรู้สรุปเป็นกรอบแนวคิด กำหนด ขอบเขตการวิจัยและกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. สร้างสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิด เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตของการทำวิจัย
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้มีความตรงตามเนื้อหา
5. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การตรวจสอบเครื่องมือ

1. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง

2. นำข้อเสนอแนะที่ได้ปรับปรุงแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด เป็นการกำหนดว่าข้อมูลที่ต้องการมีอะไรบ้าง โดยการศึกษาและวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์หรือปัญหาของการวิจัยเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดจึงจะได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. กำหนดแหล่งข้อมูล 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) พระสงฆ์ 2) ผู้นำชุมชน 3) นักวิชาการศาสนา 4) ประชาชนชาวบ้าน และ 5) ประชาชนทั่วไปรวมทั้งสิ้น จำนวน 35 รูป/คน

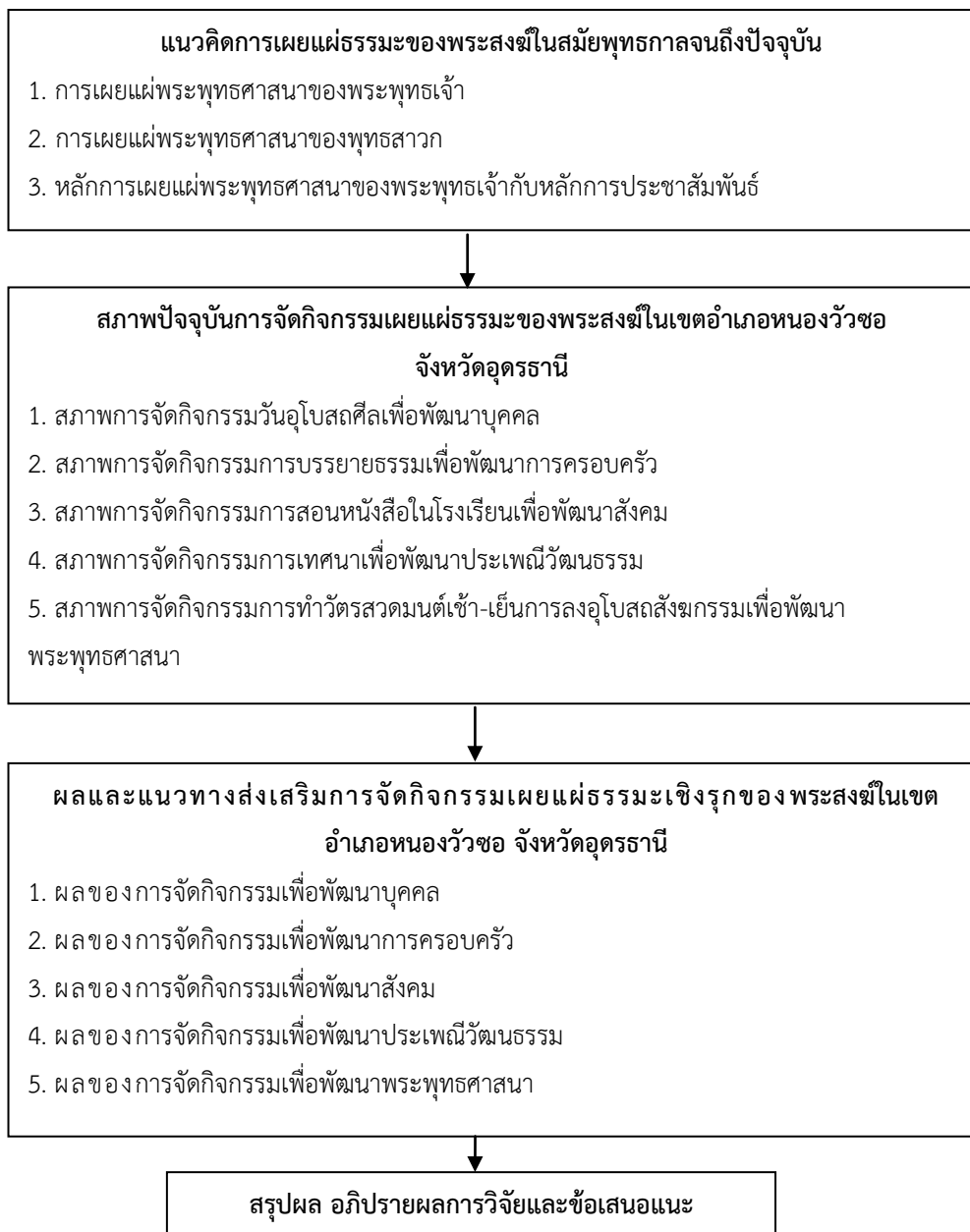
การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ สะดวก และง่ายต่อการค้นหาข้อมูล ในการจัดทำแฟ้มเพื่อประโยชน์ต่อการค้นหาข้อมูล ประกอบด้วย แฟ้มข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ ข้อมูลที่เป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์ประกอบด้วย ชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ สถานที่ สัมภาษณ์ ชื่อผู้สัมภาษณ์ บทสัมภาษณ์ และข้อมูลที่เป็นแบบวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งประกอบด้วยชื่อผู้ให้ข้อมูล ชื่อผู้สัมภาษณ์ แล้วจึงทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัย ได้นำเสนอข้อมูลในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่าย และการพรรณนา หลักการ วิธีการ ความเป็นมา การจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานีเพื่อการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมอันจะนำมาซึ่งความสุขในการดำเนินชีวิตและมีคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนสืบไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

พระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันจึงได้ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะด้วยการชี้ทางออกบอกทางสว่างให้แก่ประชาชนอันเป็นการแสดงปฏิการะตอบแทนรัฐด้วยการปฏิบัติตามบทบาทภาระหน้าที่อันดีงามตามพุทธบัญญัติคือพระธรรมวินัยและมหาเถรบัญชาคือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวงกฎหมายมหาเถรสมาคมระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคมให้ความสำคัญกับการเผยแผ่โดยได้นำวิธีการเผยแผ่ที่พระพุทเจ้าได้วางเอาไว้มาใช้ในการเผยแผ่ธรรมะจะสังเกตเห็นได้จากนโยบายในการพัฒนาวัดของท่านด้านการเผยแผ่พระพุทศาสนาคือการเทศนาปาฐกถาธรรมบรรยายธรรมสัมมนาเทวีกถาการให้โอวาทเอกสารหนังสือเพราะท่านได้คำนึงถึงว่าการเผยแผ่ธรรมะนี้มีประโยชน์ต่อประชาชนชุมชนสังคมและประเทศชาติเป็นอันมากอันดีและเป็นการเจริญรอยตามบาทพระบรมศาสดาอันเป็นวิธีการสร้างศาสนบุคคลให้เป็นคนดีมีคุณธรรมเป็นการสร้างคนดีให้มาควบคุมคนเก่งที่ไร้คุณความดีทั้งยังเป็นการให้ทานที่มีอานิสงส์มหาศาลมากกว่าการให้ทุกสิ่ง

นอกจากนั้นแล้วคณะสงฆ์ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีได้ดำเนินการเผยแผ่พุทธธรรมตามรอยพระดำรัสของพระบรมศาสดาทำหน้าที่สอนธรรมนำปฏิบัติด้วยการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมเป็นประจำทุกวันพระอุโบสถศีลเป็นผู้บรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงและตามสถาบันการศึกษาหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนปฏิบัติกิจของสงฆ์ด้วยการทำวัตรสวดมนต์เช้าเย็นเป็นประจำทุกวันลงอุโบสถสังฆกรรมไม่เคยขาดหากไม่มีกิจธุระจำเป็นนอกจากนั้นต้องเป็นนักเผยแผ่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการคิดใหม่ทำใหม่ก้าวไกลก้าวหน้ามุ่งพัฒนาสังคมด้วยการจัดโครงการสนับสนุนส่งเสริมฝึกฝนบุคลากรที่เป็นพระภิกษุสามเณรภายในวัดให้รู้จักการเผยแผ่ธรรมะคำสั่งสอนขององค์บรมสมมาสัมพุทเจ้าด้วยการเทศนาการปาฐกถาธรรมการบรรยายธรรมการสอนหนังสือในโรงเรียนต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนการทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็นการลงอุโบสถสังฆกรรมและการทำกิจที่พระสงฆ์พึงกระทำเพื่อการเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพเป็นกำลังของพระพุทศาสนา

2. ผลวิธีการและแนวทางจัดกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ผลการจัดกิจกรรม วิธีการและแนวทางการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอจังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ 1) วิธีการจัดกิจกรรมในการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี 2) แนวทางส่งเสริมในการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีมีการจัดกิจกรรมเผยแผ่ในวัดและนอกวัดพระสงฆ์ใช้วิธีการเผยแผ่โดยมีประเพณีเป็นสื่อกลางกล่าวคือมีประชาชนจากที่ต่างๆ ทั้งใกล้และไกล ที่ศรัทธาในการแสดงธรรมของพระสงฆ์ได้เข้ามาทำบุญในวันธรรมสวนะ (วันพระ) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาโดยใช้เวลาในบางส่วนหนึ่งแสดงธรรมแก่ญาติโยมเพื่อเผยแพร่ธรรมะแก่ญาติโยมที่พากันมาฟังธรรมโดยนำเสนอทั้งในส่วนของพุทธศาสนสุภาษิตและผลญาณิสาแนะนำเสนอ โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์และนำเสนอในแบบของข้อคิดสะกิดใจเปรียบเทียบกับอุปมาอุปไมยโดยที่ผู้ได้รับสารอ่านแล้วไม่ต้องตีความให้ยุ่งยากอ่านแล้วเข้าใจความหมายได้ทันทั่วทั้งการนำเสนอในประเด็นที่ง่ายไม่ซับซ้อนสามารถทำความเข้าใจได้ทั้งผู้ใหญ่และเด็กๆ ในส่วนของรูปแบบและแนวทางส่งเสริมในการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอนั้นมีรูปแบบและแนวทางในการเผยแผ่ที่กว้างขวางเจาะทุกระดับทุกกลุ่มชนโดยรูปแบบในการเผยแพร่ธรรมะพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี นั้นจะเน้นการเผยแพร่ธรรมะใน 2 รูปแบบคือ 1) เชิงรุกและ 2) เชิงรับ

โดยในส่วนของเชิงรุกนั้นพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีใช้วิธีการเผยแพร่ธรรมะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างเป็นระบบส่วนในรูปแบบเชิงรับนั้นใช้แนวทางในการเผยแพร่ธรรมะที่ได้เผยแผ่ไปแล้วมีผลย้อนกลับมาได้ผลดีมีกระแสตอบรับจากพุทธศาสนิกชนที่รับสารนั้นแล้วได้ประโยชน์จากสารและสามารถนำสารที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุดแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีมีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพตามหลักการทางพระพุทธศาสนาโดยสามารถนำหลักพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางศาสตร์วิชาการโดยใช้หลักธรรมสติสัมปชัญญะ นำมาประยุกต์การใช้กับเทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพการใช้เทคโนโลยีตามหลักสติสิ่งสำคัญโดยเฉพาะในการเผยแพร่ธรรมะพระสงฆ์ควรมีสติในการใช้เพื่อให้พอดีแก่ตนเอง ชุมชน สังคมและเข้ากับยุคสมัย

อภิปรายผลการวิจัย

หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีบทบาทในการหล่อหลอมความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของพุทธศาสนิกชนไทยมาเป็นเวลาช้านานยังความสงบสุขพอเพียงให้เกิดขึ้นจนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมแบบชาวพุทธแต่เมื่อโลกมีความเจริญทางวัตถุอย่างยิ่งยวดเป็นยุคแห่งสังคมข่าวสารหรือสารสนเทศ (Information Age) การบริโภคข่าวสารผ่านสื่อมวลชนมากขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นกิจวัตรประจำวันการแสวงหาธรรมะจากพระสงฆ์ในวัดจึงเป็นเรื่องห่างไกลออกไปแต่ศาสนาก็ยังเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตในท่ามกลางสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขันคนในสังคมยังต้องการที่พึ่งทางจิตใจการเผยแผ่พุทธธรรมให้แก่ประชาชนจึงต้องเพิ่มเครือข่ายเข้าสู่มวลชนมากขึ้น (อรรถ พนาราม, 2547 : 7-65) เกิดปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดคือการไหลเวียนข่าวสารระหว่างประเทศต่างๆ ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

ควรศึกษารูปแบบกิจกรรมที่มีจุดประสงค์ของการเผยแผ่ที่มีแตกต่างกันเพื่อให้สามารถประมวลผลถึงการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกที่สามารถอ้างอิงได้โดยควรนิมนต์พระสงฆ์ที่ประชาชนเคารพนับถือและมีชื่อเสียงในการแสดงพระธรรมเทศนาให้มาแสดงพระธรรมเทศนาโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อเป็นการดึงดูด และสอดคล้องตรงตามความต้องการของพุทธศาสนิกชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เข้าร่วมโดยติดตามพฤติกรรมการดำรงชีวิตของกลุ่มพุทธศาสนิกชนและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

2. ข้อเสนอแนะในวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการสื่อสารการเทศนาของพระสงฆ์ในอดีตกับปัจจุบัน

2.2 ควรมีการออกแบบสำรวจเพื่อทำการวิจัยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันโดยผ่านสื่อมวลชน

2.3 ควรศึกษาเรื่องอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการเผยแผ่ในปัจจุบัน

2.4 ควรศึกษาเรื่องนักเผยแผ่กับการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). *รุ่งอรุณของการศึกษาเบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวายจำกัด.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อรรถ พนาราม. (2547). สื่อมวลชนกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. *วารสารพุทธศาสนศึกษา*, 11(3), 7-65.
- Archan VinaiUssivakul. (1996). *An Introduction to Buddhist Meditation for Result*. Bangkok: Tipayawisuit Partnership Ltd.